

термін зберігання, і його суб'єкти тощо. А з приводу інших документів та атрибутів виборчого процесу визначає лише обов'язок місцевих органів самоврядування та виконавчої влади забезпечити їх збереження без конкретизації терміну та порядку, але при цьому до другої категорії відносить такі предмети як печатки та штампи, які можуть бути використані з протиправною метою, в тому числі, фальсифікації окремих результатів виборчого процесу чи процедур, що також може вплинути на вже оголошені підсумки виборів чи референдуму. Тому видається, що дані обставини залишилися поза увагою законодавця та вимагають відповідної реакції. Адже суспільну небезпеку складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 158-2 КК України, становить незаконне знищення лише тих документів, які мають пряме або опосередковане відношення до результатів волевиявлення громадян.

Література:

1. Виборчий кодекс України : Закон України від 19 грудня 2019 року № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за внесення змін, підміну або знищення виборчої документації». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=19486

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-91>

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ФОРМИ ЗАПОВІТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Аліна С.С.

доктор філософії зі спеціальності 081 – Право

Війна на території нашої держави зумовила значні зміни обставин, що формують правову дійсність на сучасному етапі. Під правовою дійсністю слушно розуміти весь спектр юридичних феноменів, які можна визначити крізь правову природу суспільного буття; поєднання об'єктивного і суб'єктивного світу буття права; призму зумовленості зворотним впливом учасників суспільних відносин; детермінованості культурними, економічними та політичними чинниками, що є, були чи будуть у суспільстві. Правова дійсність відображає загальну ідеальну

картину правового життя соціуму, а також процеси розвитку окремих правових інститутів та реальні зміни, що в них відбуваються [0, с. 85].

Значних змін на сьогоднішній день зазнають і спадкові відносини, адже обставини бойових дій, тимчасової окупації територій, вимушеного переселення громадян нашої держави в межах країни та за кордон, мобілізації до лав Збройних сил України та інших структур, що здійснюють функції оборони держави, детермінують відповідні проблеми повноцінної реалізації спадкових прав та ефективного здійснення захисту прав та інтересів суб'єктів спадкових правовідносин. Неможливим або значно ускладненим стає дотримання порядку та процедур посвідчення заповітів, відкриття спадщини, судового та несудового захисту спадкових прав. Крім того виникають значні перепони у доступі до текстів заповітів, матеріалів спадкових справ, судових справ у справах щодо спадкування.

У відзначених умовах законодавцем приймаються спроби врегулювання даних відносин, підлаштування законодавства до реалій сьогодення. Як відзначає М. Кіреєв, більшість спеціальних норм було передбачено законодавцем ще в мирний час, але ці розділи законів були неактуальними, і тоді мало хто звертав на них увагу [0]. Окрім цього Кабінетом міністрів України було затверджено постанову № 209 «Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164», а 19 березня набрав чинності наказ Міністерства юстиції України № 1118/5 від 11.03.2022 року «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері нотаріату», які внесли зміни до порядку вчинення нотаріальних дій, що стосуються, зокрема, і заповітів.

Також з початком війни законодавцем було впроваджено норму щодо зупинення перебігу шестимісячного строку для прийняття спадщини або відмови від її прийняття на весь час дії воєнного стану. З 29 червня 2022 року перебіг строку для прийняття спадщини або відмови від її прийняття зупиняється на час дії воєнного стану, але не більше ніж на 4 місяці. Значні зміни торкнулися також питань посвідчення заповітів, подання заяв про прийняття спадщини за кордоном, посвідчення заповітів військовослужбовців та полонених [0].

В вищезазначених умовах актуалізується питання впровадження електронного заповіту та заповіту в електронній формі, щодо яких вже висувалися пропозиції раніше [0, с. 119-122; 0, с.71]. В літературі висловлювалася думка, що в поширення тенденції діджиталізації спадкових відносин не лише щодо внесення інформації про заповіт до єдиного реєстру, але й застосування електронної форми даного правочину сприяла б «урізноманітненню способів вираження волевиявлення особи, що дозволило б використовувати дану форму для виявлення власної волі у віддаленому місці, або у випадку надзвичайних

ситуацій чи воєнного стану» [0, с. 37]. Крім того, слушно видається позиція М.В. Мацегори, що письмова форма пройде модифікацію завдяки використанню технічних засобів та зумовить впровадження електронної форми заповіту [0, с. 149].

Враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне повернутися до наукової дискусії щодо впровадження електронної форми заповіту та використання для технічної реалізації відповідних нововведень функціонал сервісу «Дія» та електронний цифровий підпис для посвідчення особи, що укладає заповіт. Використання ж блокчейну для захисту вмісту заповіту дасть змогу включати й віртуальні активи до спадкової маси без порушення прав спадкодавця та нівелюючи можливість викрадення таких цифрових активів.

Література:

1. Аліна С. Електронний заповіт в системі сучасних спадкових правовідносин. *Часопис цивілістики*: науково-практичний журнал. 2018. № 29. С. 119–122.
2. Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2022 р. № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#Text>
3. Долгорученко К.О. Підходи до розуміння терміно-понять «правова дійсність» і «правова реальність» та проблема методологічної коректності їх вживання в історико-правових дослідженнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 80–87.
4. Кіреєв М. Заповіт в умовах воєнного стану. «*Файненс.юа*». URL: <https://finance.ua/ua/saving/zaveshanie-v-usloviah-voennogo-polozenia>
5. Кравчик М.Б. Перспективи розвитку форми заповіту. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 3. С. 34–38.
6. Мацегора М.В. Форма заповіту: становлення, розвиток, сучасні вимоги. *Форум права*. 2007. № 2. С. 146–150.
7. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів у сфері нотаріату: Наказ Міністерства юстиції України від 11.03.2022 № 1118/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0325-22#Text>
8. Сібірцева О. Які особливості спадкування під час воєнного стану? *Юрліга*. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/215154_yak-osoblivost-spadkuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu
9. Федосєєв П.М. Сучасний стан і перспективи застосування інформаційних технологій у процесі здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав. *Право і суспільство*. 2019. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/6_2019/part_2/13.pdf